

УДК 027.7:001.891

Корольова Т. Д.,

Наукова бібліотека,

Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова

**АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД ПУБЛІКАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НАУКОВЦІВ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА
МАКАРОВА В МІЖНАРОДНИХ НАУКОМЕТРИЧНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ
РЕСУРСАХ**

У роботі розглянуті основні напрямки підвищення публікаційної активності науковців Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (НУК) у міжнародних наукометричних інформаційних ресурсах. Представлено досвід роботи Наукової бібліотеки НУК імені адмірала Макарова з науково-аналітичної підтримки наукових досліджень вчених університету.

Ключові слова: публікаційна активність, наукометричні показники, індекси цитування, імпаکت-фактор, індекс Гірша, Scopus, Web of Science Core Collection.

У науковій спільноті постійно зростають вимоги щодо підвищення якості, продуктивності та результативності як колективних, так і індивідуальних досліджень вітчизняних наукових працівників. Оцінити сучасну роль і впливовість наукових установ, університетів, дослідницьких груп і окремих вчених у міжнародному науковому просторі дозволяє аналіз ряду показників науково-дослідної діяльності. Бібліометричні показники, тобто число публікацій у наукових журналах, частота цитування цих публікацій, імпакт-фактор наукового журналу, в якому вони опубліковані, кількість високоцитованих статей, індекс Гірша, різні нормалізовані показники цитованості і наукове рецензування є потужним інформаційним інструментом підтримки розвитку науки [1].

Публікаційна активність належить до кількісних показників і включає в себе, перш за все, аналіз, який у більшості моніторингів та рейтингів показаний через кількість публікацій, що припадають на одного науково-педагогічного працівника закладу вищої освіти (ЗВО). При цьому рейтингова успішність роботи навчально-наукових працівників установи оцінюється не за загальною кількістю опублікованого матеріалу, а за наявністю праць у наукометричних БД Scopus та Web of Science Core Collection (WoS(CC)) [2].

У більшості університетів України робота з сучасними методиками моніторингу та оцінки росту наукових досліджень і технологій, до яких в першу чергу відноситься бібліометрія, тільки починає ставати частиною постійної і системної діяльності – інформаційної аналітики [3]. А підрозділи, які беруть на себе функції дослідження публікаційної активності – це академічні бібліотеки.

З жовтня 2017 р. МОН України реалізує проект з підвищення публікаційної активності в міжнародному науковому просторі науковців закладів вищої освіти України. З цією метою проведено Всеукраїнський відбірковий конкурс та надано річний доступ до провідних наукометричних платформ Scopus та WoS(CC) понад 90 закладам вищої освіти України. Наш університет, як учасник цього проекту, отримав доступ до наукометричної системи Scopus. Наукова бібліотека Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (НБ НУК) виступила не тільки координатором даного процесу, але й очолила його. Сьогодні вона не тільки виконує інформаційно-бібліотечне забезпечення навчально-виховного процесу та наукової діяльності, а й здійснює науково-дослідну роботу, що є складовою багатогранної діяльності сучасної бібліотеки закладу вищої освіти.

Згідно з наказом НУК № 271 від 14.11.2017 "Про підвищення публікаційної активності Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (НУК)", ініціатором якого стала НБ НУК, в університеті проведено значний обсяг робіт, спрямованих на підвищення рівня публікаційної активності науковців нашого закладу.

Протягом 2017 р. було підготовлено та видано у видавництві НУК два методичних посібники: "Методичні рекомендації щодо підвищення публікаційної активності магістрантів та аспірантів" (авторський колектив фахівців бібліотеки: Т. М. Костирко, І. В. Бондар, М. С. Жигалкіна); "Методичні рекомендації щодо використання наукометричної платформи Web of Science в науковій діяльності" (автори Т. М. Костирко, І. В. Бондар).

Для інформування науково-педагогічних працівників університету про визначення індексів УДК, наукометричні показники та БД, рейтинги наукових журналів, правила оформлення бібліографічного списку літератури, вимоги щодо оформлення дисертації та багато іншого, на веб-сайті НБ НУК сформовано інформаційний блок "Науковцю". У цьому блоці створено сторінки "Scopus" і "Web of Science", де представлено інформацію про наукометричні платформи, умови доступу до них, а також другий випуск веб-навігатора "Відеодовідник по наукометричних БД".

Після отримання доступу роботу з наукометричними платформами Scopus та WoS(CC) було розпочато з об'єднання ідентифікаторів організації НУК та створення єдиних профілів університету. На 30.10.2018 р. в офіційному профілі НУК у БД Scopus представлено 201 авторський профіль, 278 документів. Сумарна кількість цитувань – 760. Загальний h-індекс університету – 14. Станом на 10.11.2017 р. у профілі було 135 авторів, 150 документів, сумарна кількість цитувань – 506. Загальний h-індекс університету – 12.

В офіційному профілі НУК у БД WoS(CC) зараз представлено 278 авторів та 166 документів. Сумарна кількість цитувань 376. Загальний h-індекс університету – 13. На час створення профілю 15.02.2018 р. у профілі було – 198 авторів і 130 документів, сумарна кількість цитувань 279. Загальний h-індекс університету – 11.

Робота зі створення єдиних профілів ведеться протягом всього періоду доступу до БД, тому що постійно знаходяться нові документи, автори та збіги назв.

Створення єдиних профілів установи у БД Scopus та WoS(CC) допомагає визначити внесок університетської науки в національну та світову наукову скарбницю. Для порівняння цього внеску використовують: "Рейтинг університетів за показниками Scopus". Цей наукометричний моніторинг суб'єктів науково-видавничої діяльності України за показниками БД Scopus складає видавнича служба "УРАН" на замовлення порталу "Освіта.ua"; "Консолідований рейтинг вишів України", який щорічно складається інформаційним освітнім ресурсом "Освіта.ua"; Webometrics Ranking of World Universities. Мета рейтингу полягає у покращенні присутності академічних і дослідницьких установ в інтернеті та сприянні публікації наукових результатів у відкритому доступі.

За допомогою офіційних профілів університету співробітники НБ НУК кожні два місяці створюють науково-аналітичні матеріали, а саме: показники журналів та матеріалів конференцій, в яких опубліковані статті вчених НУК, що зареєстровані у БД SCOPUS та WoS(CC); іменні показники публікацій науковців НУК у базі даних SCOPUS та WoS(CC); статті вчених НУК, опубліковані в журналах та матеріалах конференцій, що зареєстровані у БД SCOPUS та WoS(CC). Ці матеріали доступні на сайті Наукової бібліотеки НУК на сторінках "Scopus" і "Web of Science" відповідно.

Згідно з Постановою КМУ № 912 від 22.10.2017 р. "Про затвердження Порядку та критеріїв надання ЗВО статусу національного, підтвердження чи позбавлення цього статусу" ЗВО повинні здійснювати самоаналіз виконання критеріїв надання та підвищення статусу національного. На замовлення адміністрації НУК та науково-дослідної частини співробітниками НБ НУК було заповнено таблиці щодо наукометричних показників науково-педагогічних працівників (НПП) НУК і надано перелік наукових, НПП, що мають не менше п'яти наукових публікацій у періодичних виданнях, які на час публікації було включено до наукометричної бази Scopus або WoS(CC).

При оформленні документів для забезпечення конкурсного відбору виконавців держзамовлення на підготовку магістрів у закладах вищої освіти, які знаходяться у сфері управління МОН згідно з Наказом МОН № 445 від 05.05.2018 р., для навчального відділу співробітниками бібліотеки було зроблено наукометричний аналіз діяльності НУК.

Для приведення наукових видань університету у відповідність до вимог нового Переліку наукових фахових видань України згідно п. 6 Наказу МОН № 32 від 15.01.2018 р. у вересні в НУК створена єдина редакційна колегія, до складу якої увійшла директор НБ НУК Т. М. Костирко, як голова сектора бібліо- та наукометрії. З метою дотримання вимог міжнародних наукометричних баз до редакційних колегій періодичних видань співробітники бібліотеки підготували пакет документів, до яких входять: автори НУК імені адмірала Макарова за кількістю цитувань у БД Scopus та БД WoS(CC); наукометричні профілі

редакційної колегії періодичних видань НУК; наукометричні показники редакційної колегії періодичних видань НУК.

Для отримання або підтвердження наукового ступеню, особистого рейтингу науковця згідно з Наказом МОН України від 17.10.2012 р. № 1112 "Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук" обов'язковою є наявність публікацій у наукових періодичних виданнях інших держав або у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз. Наприкінці квітня 2018 р. Науковий комітет Національної ради з питань розвитку науки і технологій виніс на обговорення проект "Про затвердження змін до наказу МОН України від 17.10.2012 р. № 1112", яким передбачаються більш жорсткі вимоги, які вимагатимуть наявності публікацій у рейтингових виданнях, що індексуються саме у БД Scopus та/або WoS(CC). Тому структурні підрозділи університету активно звертаються до НБ НУК за консультаціями щодо пошуку періодичних видань, конференцій, які включені до наукометричних баз Scopus або WoS(CC).

Сьогодні бібліометричні показники розглядаються як критерії відбору окремих науковців, закладу вищої освіти в цілому для отримання різноманітних грантів, фінансової допомоги від донорських організацій, держзамовлень у сфері науково-дослідної діяльності установи та конкурсах [4]. Так, для участі НУК у Відборі з метою забезпечення доступу ЗВО і наукових установ до електронних наукових БД Scopus і WoS(CC) за кошти держбюджету у 2017–2018 рр. співробітниками НБ НУК підготовлено пакети документів, які дозволили отримати доступ до наукометричної системи Scopus. Нажаль, досі не відомі результати конкурсу 2018 р.

У березні–квітні 2018 р. НБ НУК взяла участь у Конкурсі на кращу наукову роботу з теоретичних та прикладних аспектів порівняльного аналізу діяльності дослідників, наукових колективів та наукових установ України, який було оголошено МОН України, організаційно-методичне забезпечення здійснювалось ДНТБ України.

Під час виконання конкурсної роботи за темою "Дослідження результативності наукової та науково-методичної діяльності Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова у сфері суднобудування та суміжних галузях" ми дослідили динаміку публікаційної активності та продуктивності наукової діяльності НПП університету у наукометричних БД Scopus та Web of Science Core Collection за п'ять років (2013–2017 рр.).

У рамках дослідження було представлено: динаміку показників публікаційної активності у наукометричних БД Scopus і WoS(CC); розподіл публікацій за типами документів у БД Scopus і WoS(CC) НПП НУК; найбільш впливові видання, в яких публікувалися автори – НПП НУК, за даними БД Scopus у 2013–2017 рр., за квартилем; аналіз публікаційної активності авторів – НПП НУК у галузі знань Engineering та інші.

У рамках конкурсної роботи було проведено соціологічне дослідження щодо ставлення вчених НУК до наукометричних БД Scopus та WoS(CC). Конкурсну роботу підготували: директор НБ НУК Т. М. Костирко та провідні фахівці І. В. Бондар, Т. Д. Корольова, М. С. Жигалкіна.

Завдяки проведеному дослідженню стало можливим визначити пріоритетні напрямки наукових розробок, а також виявити вчених – наукових лідерів університету. Результати проведеного аналізу публікаційної активності НПП НУК вважаємо дуже важливими. Вони можуть бути використані як інструмент для виявлення слабких сторін науково-дослідницької діяльності університету і пошуку шляхів її удосконалення.

У Конкурсі взяли участь 18 робіт наукових фахівців провідних ЗВО України. За результатами оцінювання робіт Конкурсною комісією, дослідженню НБ НУК було присуджено шосте місце.

Продовжується робота з поширення результатів наукових досліджень в Google Академії та через систему "Бібліометрика української науки".

Протягом 2017–2018 рр. для науковців університету фахівцями НБ НУК проведено: моніторинг присутності, інформаційна підтримка у реєстрації науковців університету в світових реєстрах унікальних ідентифікаторів авторів-науковців (ResearcherID; ORCID; Google Академія); контроль коректного представлення науковців університету у вітчизняній рейтинговій системі "Бібліометрика ...".

На 30.10.18 р. у системі "Бібліометрика ..." зареєстровано 379 профілів науковців та співробітників НУК, з них 358 – це представники Миколаєва і Херсона та 21 – Первомайська.

Створено єдиний профіль НУК в Google Академії <https://scholar.google.com.ua/citations?user=to4m3WMAAAAJ> та зареєстровано його в системі "Бібліометрика ..." http://nbuviap.gov.ua/bpnu/index.php?page_sites=kolectivy. З індексом Гірша 30 (кількість посилань 8 276) НУК посідає 91 місце серед 150 ЗВО та науково-дослідних установ України, зареєстрованих у системі "Бібліометрика ...".

Продовжується підтримка та наповнення єдиного профілю НБ НУК в Google Академії https://scholar.google.com.ua/citations?user=7fhNg_8AAAAAJ&hl=uk. З індексом Гірша 4 (кількість посилань 70) наша бібліотека посідає 667 місце серед 718 наукових колективів закладів вищої освіти та науково-дослідних установ, зареєстрованих у системі "Бібліометрика ...".

Співробітники НБ регулярно здійснюють моніторинг наявності нових бібліометричних профілів науковців НУК у Google Академії для подальшої реєстрації їх у системі "Бібліометрика ...". Всього відстежено у Google Академії 185 профілів, створених науковцями самостійно. Співробітниками бібліотеки зареєстровано 194 та передано 315 профілів науковців до системи "Бібліометрика ...".

Проблема точної ідентифікації автора наукової роботи не є новою у світі. Щодня свій науковий доробок публікують у різноманітних наукових виданнях десятки науковців з однаковими прізвищами у різних країнах. Через це при підрахунку цитувань робіт вчених міжнародними наукометричними базами виникає чимало плутанини та помилок. Для вирішення цієї проблеми створено проект ORCID. Основною метою введення системи ORCID є можливість ідентифікації наукових робіт, написаних різними вченими з однаковими іменами та прізвищами.

Ідентифікатори автора ORCID вже декілька років поспіль реєструють співробітники науково-дослідної частини (НДЧ) НУК, у 2017 р. до них приєдналися і працівники НБ НУК. Ми консультуємо та допомагаємо науковцям зареєструватися і наповнити профіль ORCID своїми роботами. У 2017–2018 рр. за допомогою співробітників бібліотеки зареєстровано і наповнено 156 ідентифікаторів автора ORCID.

Ідентифікатор автора Researcher ID (компанія Clarivate Analytics) дозволяє об'єднати як праці науковця в цій базі (із розрахуванням індексу Гірша), так і в інших виданнях, що не індексуються у БД WoS (CC). На 30.10.2018 р. зареєстровано 239 профілів авторів НУК, з них 154 створено за допомогою співробітників бібліотеки. Ідентифікатори Researcher ID і Scopus ID вносяться до зведених таблиць публікаційної активності авторів-НПП НУК у БД WoS(CC) та Scopus, у яких надана загальна кількість публікацій авторів у кожній БД окремо, кількість цитувань у БД та h-індекс. Ці зведені таблиці розсилаються електронною поштою

керівникам структурних підрозділів університету та надаються для подальшого аналізу секретарю Вченої ради НУК. На сайті НБ НУК вони представлені як Іменні покажчики науковців Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова у БД WoS (CC) і Scopus.

Створення ідентифікаторів автора, бібліометричних профілів, а також навички користування наукометричними платформами Scopus та WoS(CC) є необхідними як для молодих науковців, аспірантів, студентів, що навчаються на магістерських програмах, так і для наукових керівників, а також всіх, хто проводить власне наукове дослідження на якісному міжнародному рівні. Завдяки зусиллям співробітників НБ протягом 2017–2018 рр. науковці університету взяли участь у вебінарах про можливості платформ WoS(CC) і Scopus. Регулярно проводяться консультації, семінари, тренінги, інформаційні заходи щодо стратегії публікації, на підтримку наукових досліджень, академічної грамотності та доброчесності.

Сьогодні, завдяки проведенню бібліометричних та наукометричних досліджень, здійсненню моніторингу університету у світовому інформаційному просторі, сприянню відкритого доступу до результатів наукових досліджень здобутків вчених університету, постійному висвітленню результатів інформаційно-аналітичного моніторингу публікаційної активності авторів на сайтах університету, бібліотеки та соціальних мережах [5], діяльність НБ НУК як інформаційно-аналітичного центру університету сприяє зростанню публікаційної активності науковців, збільшенню їх цитованості в міжнародних наукометричних базах даних та укріпленню університетської науки на національному та світовому рівнях.

Список використаних джерел

1. Колесникова, Т. А. Оценка результативности научных исследований: библиометрия [Электронный ресурс] / Т. А. Колесникова, Е. В. Матвеева // Наука та прогрес транспорту. – 2015. – № 4 (58). – С. 7–22. – Електрон. текст. дані. – DOI: 10.15802/stp2015/49190. – Назва з екрана.
2. Корольова, Т. Д. Бібліотека ВНЗ: інформаційно-аналітична підтримка наукових досліджень (з досвіду роботи НБ НУК) [Електронний ресурс] / Т. Д. Корольова // Візія бібліотеки ВНЗ в контексті розвитку сучасних соціокомунікаційних концепцій : матеріали всеукр. наук-практ. конф.; 27–27 квітня 2017 р. / НБ НУК ім. адм. Макарова. – Електрон. текст. дані. – Миколаїв, 2017. – Режим доступу: <https://bit.ly/2SJBdkg> (дата звернення: 02.11.2018). – Назва з екрана.
3. Костирко, Т. М. Ефективність та якість діяльності НБ НУК імені адмірала Макарова: стратегічні підходи [Електронний ресурс] / Т. М. Костирко, Т. С. Мігунова, Т. Д. Корольова // Вимірювання в бібліотеках: оцінка ефективності та якості роботи : матеріали Інтернет-конф., 6–10 черв. 2017 р. / Харків. нац. ун-т радіоелектроніки, Наукова б-ка. – Електрон. текст. дані. – Харків, 2017. – Режим доступу : <http://openarchive.nure.ua/handle/document/3683> (дата звернення: 02.11.2018). – Назва з екрана.
4. Костирко Т. М. Роль і місце НБ НУК в інформаційному забезпеченні наукових досліджень [Текст] / Т. М. Костирко, Т. Д. Корольова // Інновації в суднобудуванні та океанотехніці : матеріали VII міжнар. наук-техн. конф., 12–14 верес. 2016 р. – Миколаїв : НУК, 2016. – С. 413–415.
5. Ніколаєнко, Н. М. Публікаційна активність науковців ХНТУСГ в ресурсах Web of Science, Sci Verse Scopus, Google Scholar: аналітичний огляд [Електронний ресурс] / Н. М. Ніколаєнко // Бібліотеки і суспільство: рух у часі та просторі : матеріали III наук.-практ. Інтернет-конф., 22–29 жовт. 2018 р. / Харків. нац. мед. ун-т, Наукова б-ка. – Електрон.

дані (28 слайдів). – Харків, 2018. – Режим доступу: <https://bit.ly/2zAZBvZ> (дата звернення: 02.11.2018). – Назва з екрана.

Королева Т. Д.,
Научная библиотека,
Национальный университет кораблестроения
имени адмирала Макарова

**АНАЛИТИЧЕСКИЙ ОБЗОР ПУБЛИКАЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ УЧЕНЫХ
НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА КОРАБЛЕСТРОЕНИЯ ИМЕНИ АДМИРАЛА
МАКАРОВА В МЕЖДУНАРОДНЫХ НАУКОМЕТРИЧЕСКИХ
ИНФОРМАЦИОННЫХ РЕСУРСАХ**

В работе рассмотрены основные направления повышения публикационной активности ученых Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова (НУК) в международных наукометрических информационных ресурсах. Представлен опыт работы Научной библиотеки НУК имени адмирала Макарова по научно-аналитической поддержке научных исследований ученых университета.

Ключевые слова: публикационная активность, наукометрические показатели, индексы цитирования, импакт-фактор, индекс Хирша, Scopus, Web of Science Core Collection.

Korolova T. D.,
Admiral Makarov National University of Shipbuilding,
Scientific Library

**ANALYTICAL REVIEW OF PUBLICATION ACTIVITY OF SCIENTISTS OF THE
ADMIRAL MAKAROV NATIONAL UNIVERSITY OF SHIPBUILDING IN
INTERNATIONAL SCIENTIFIC INFORMATION RESOURCES**

The article discusses the main directions of increasing the activity of publication of scientists of the Admiral Makarov National University of Shipbuilding in international resources of scientometric information. The experience of the Scientific Library of the Admiral Makarov National University of Shipbuilding with scientific and analytical support of scientific research of university scientists is presented.

Keywords: publication activity, scientific metrics, indexes of citation, impact factor, h-index, Scopus, Web of Science Core Collection.